

ДНІСТЕР — ріка на південному заході України та в Молдові. У давньогрец. джерелах згадується як Тір. Довжина 1362 км (у межах України — 925 км), площа басейну 72,1 тис. км² (у межах України — 52,7 тис. км²). Д. — 2-а за величиною (після Дніпра) ріка України. Бере початок на пн.-сх. схилах Укр. Карпат на вис. 760 м над р. м., поблизу м. Турка (Львів. обл.), впадає у Дністров. лиман Чорного моря. У верхів'ї (до м. Старий Самбір Львів. обл.) Д. — гірська ріка з вузькою V-подібною долиною глиб. 80–100 м; шир. річища 10–15 м, глиб. 0,5 м, швидкість течії 2–2,5 м/сек. Нижче, у передгір'ї, на Дністров.-Сянській рівнині, долина розширюється до 5–9 км, шир. річища зростає до 30–100 м, глиб. 1–3 м. Нижче с. Нижнів (Тлумац. р-ну Івано-Фр. обл.) на Сх. від Івано-Франківська до м. Могилів-Подільський (Вінн. обл.) Д. стає рівнин. рікою, хоча долина ріки звужується й поглиблюється, подекуди набуваючи каньйоноподібної форми (шир. 0,4–1,5 км, глиб. 100–120 м). Річище тут дуже звивисте, в місцях виходу кристал. порід є пороги. В цій частині басейну розвинутий карст. Нижче м. Тирасполь поблизу с. Чобручі (обидва — Молдова) від річища Д. відокремлюється повноводний лівий рукав Турунчук, який зливається з осн. річищем нижче м. Біляївка (Одес. обл.). Далі довж. Д., де він тече одним річищем, — всього 9 км. Нижче с. Маяки (Біляїв. р-ну Одес. обл.) ріка знову поділяється на два рукави. Правий рукав має назву Глибокий Турунчук, лівий (судноплав.) — Д. У нижній течії Д. перетинає Причорномор. низовину. Долина розширюється, досягаючи поблизу гирла 16–22 км, шир. річища 100–200 м, глиб. на плесах від 4–8 до 10–16 м. Заплава розчлен. численними протоками і старицями. У гирловій частині заросла очеретом — Дністров. плавні. Гірська й передгірна ділянка басейну Д. займають 9 % його площі. Тут річкова мережа найгустіша в Україні, переважають праві притоки (у межах України — [Бистриця](#), [Стрий](#), [Свіча](#), [Лімниця](#) та ін.). Ця частина басейну є найважливішою щодо формування стоку. Притоки середньої течії переважно ліві, їхні басейни лежать та тер. України, серед них — [Зубря](#), [Свір](#), [Гнила Липа](#), [Золота Липа](#), [Стрипа](#), [Серет](#), [Збруч](#), [Смотрич](#), [Тернава](#), [Студениця](#), [Ушиця](#), [Мурафа](#). У нижній течії в Д. впадає велика права притока Реут (у Молдові), у межах України лівобережні його притоки — невеликі пересихаючі річки, найбільша з них — Кучурган. До басейну Д. належать 14,9 тис. річок, середня густота річкової мережі 0,65 км/км² (1–1,5 км/км² — у Карпатах та 0,2 км/км² — у степ. частині). Живлення Д. мішане, з переважанням снігового. Характерні весняна повінь і осінні дощові паводки. Пересічна річна витрата води в

гирлі — понад 300 м³/сек., макс. — бл. 3000 м³/сек., мін. — бл. 15 м³/сек., річний стік — бл. 10 км³. Льодовий режим нестійкий. Льодостав з кін. грудня до поч. березня. На окремих ділянках річища бувають затори. Пересічна мінералізація води зростає з верхів'я до пониззя відповідно від 300 до 700 мг/дм³. Регулярні спостереження за стоком Д. розпочалися 1881 біля м. Бендери (Молдова). Зараз у басейні діє понад 60 гідрол. постів.

Д., басейн якого знаходиться в межах 7 обл. України (Львів., Івано-Фр., Терноп., Чернів., Хмельн., Вінн. і Одес.), має велике госп. значення. Споруджено ГЕС, Дубоссар. (1954) та Дністров. (1987) водосховища (останнє утворюватиме Дністров. гідровузол разом з заплан. Дністров. ГАЕС); водопроводи для Львова і Чернівців, найбільших міст Молдови — Кишинєва, Бендер, Тирасполя. У пониззі, поблизу м. Біляївка (Одес. обл.), розташ. водопровідна станція «Дністер» з водозабором бл. 300 млн. м³ щороку для водопостачання Одеси, міст Іллічівськ і Білгород-Дністровський (обидва — Одес. обл.). Ріка судноплавна у середній і нижній течіях від м. Сорока до м. Дубоссари (обидва — Молдова) і нижче до греблі Дубоссар. ГЕС. Рибні запаси невеликі. Пром. рибальство (окунь, лящ, щука, короп) розвинуте в пониззі Д. Воду ріки використовують для зрошення, особливо в серед. та ниж. течіях: Рибницька, Григоріопол., Карагаш., Чобруч. (усі — Молдова) та Білгород-Дністров., Маяко-Біляїв., Троїцько-Градениц. (усі — Україна) зрошувальні системи. Долина Д. — важливий рекреац. р-н. У плавнях пониззя розвинуте мислив. госп-во. На Д. — міста Самбір (Львів. обл.), Галич (Івано-Фр. обл.), Заліщики (Терноп. обл.), Хотин (Чернів. обл.), Могилів-Подільський; Сорока, Рибниця, Дубоссари, Бендери, Тирасполь (усі — Молдова).

Рекомендована література

1. Ресурсы поверхностных вод СССР. Основные гидрологические характеристики (за 1963–1970 гг. и весь период наблюдений). Т. 6. Украина и Молдавия. Ленинград, 1969;
2. Шевцова Л. В., Алиев К. А., Кузько О. А. и др. Экологическое состояние реки Днестр. К., 1998;
3. Вишневський В. І. Річки і водойми України. Стан і використання. К., 2000;
4. Аксьом С. Д., Хільчевський В. К. Вплив сульфатного карсту на хімічний склад природних вод у басейні Дністра. К., 2002.

[В. К. Хільчевський](#)

Бібліографічний опис:

Дністер / В. К. Хільчевський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-22312>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).